

Hodnocení rigorózní práce zpracované Mgr. Jitkou Zelenkovou

na téma

Právní problematika daňového řízení v České republice

Zpracovatelka rigorózní práce si vybrala téma praktické, neboť s daňovým řízením se setká ve svém životě téměř každý občan České republiky. Zpracovatelka v úvodu zdůrazňuje, že úprava daňového řízení je odrazem vztahu státu k právům jednotlivce a vyjadřuje míru nadvlády veřejného zájmu nad zájmy soukromými.

Zpracovatelka rozdělila rigorózní práci na devět částí, z nichž první kapitola tvoří úvod, druhá až šestá kapitola je věnována historii daňového řízení v České republice, platné právní úpravě daňového řízení a mezinárodním aspektům daňového řízení, sedmá kapitola tvoří závěr rigorózní práce a v následně osmé a deváté kapitole je uveden seznam použité literatury a seznam použitých zkratk.

V obsáhlém úvodu zpracovatelka vysvětluje, co je cílem její rigorózní práce, zabývá se definicí daně a poukazuje na to, že tento pojem není v právním řádu vymezen a pojetí daní lze chápat z různého úhlu pohledu. V souvislosti s tím se zabývá i teoretickým vymezením daňového řízení a zdůrazněním úpravy daňových povinností v ústavním pořádku České republiky. Z hlediska komplexnosti zvoleného tématu se zpracovatelka zabývá i historickými souvislostmi daňového řízení a hodnotí právní úpravu vymezeného a zkoumaného období. Přehledně působí, že zpracovatelka vždy v závěru hodnocení určité etapy vývoje v České republice připojila svůj kritický názor. Zpracovatelka dospěla k závěru, že právní úprava správy daně na územní dnešní České republiky odráží dosaženou úroveň společenských a ekonomických vztahů, kdy se prolínala období vyšší daňové spravedlnosti s obdobími, jež byla charakteristická nízkou úrovní ochrany lidských práv a vysokou koncentrací finančních činností do rukou státu. V závěru úvodu zpracovatelka poukazuje na to, že jen kritikou právní úpravy lze podle jejího názoru kultivovat právní úpravu tak, aby lépe zajistila efektivní výběr daní, ale zároveň respektovala ústavně zaručená práva a svobody jednotlivců. V tomto směru je třeba s autorkou souhlasit a ocenit, že se v rigorózní práci neomezila jen na popis, nýbrž zmínila i důvodnou kritiku právní úpravy. Zpracovatelka též poukazuje na problém rozdílného výkladu právních norem územními finančními orgány v jednotlivých případech a v důsledku toho vznikající daňové nespravedlnosti pro daňové subjekty. Zpracovatelka zdůrazňuje potřebnost kvalitní judikatury, která by sjednocovala postup územních finančních orgánů. Zpracovatelka si vytkla za cíl, zabývat se v rigorózní práci daněmi v užším slova smyslu, zkoumat daňové řízení z hlediska historických souvislostí a porovnat je s různými úpravami a poukázat na problematické momenty.

Druhou kapitolou zpracovatelka navázala na v úvodu naznačené historické souvislosti daňového řízení, neboť si chtěla učinit komplexní obraz o právních úpravách daňového řízení na územní dnešní České republiky i z důvodů možné inspirace k legislativnímu řešení případných změn současné právní úpravy. Pro srovnání se současnou právní úpravou si zpracovatelka vybrala zákona č. 76/1927 Sb., o přímých daních, neboť byl přijat a používán v období demokratické společnosti a věnuje mu v rigorózní práci zvýšenou pozornost. Zpracovatelka se věnuje i dalším právním předpisům a v závěru druhé kapitoly učinila jejich přehledné srovnání.

Ve třetí kapitole zpracovatelka nastínila důvody daňové reformy v roce 1993 a zabývá se ústavním vymezením daní s poukazem na skutečnost, že Ústava České republiky platná od r. 1993 neobsahuje ustanovení o daních a tuto úpravu ponechává Listině základních práv a svobod. Zpracovatelka hodnotí, zda-li jde o vymezení dostatečné a závěrem třetí kapitoly provádí srovnání úpravy daní v ústavách vybraných států Evropské unie.

Čtvrtou kapitolu zpracovatelka věnovala právní úpravě postavení územních finančních orgánů a vysvětluje jejich postavení po rozpadu federace, kdy jejich existence nebyla v souladu s ústavním pořádkem. V souvislosti s tím se zabývá úvahami, zda-li rozhodnutí finančních orgánů v této době byla správná či vadná. Obsah čtvrté kapitoly zpracovatelka pro názornost doplňuje tabulkou obsahující přehled vývoje orgánů správy daní na území dnešní České republiky. Zpracovatelka se též zabývá soudní kontrolou činnosti finančních orgánů a zmiňuje judikát Nejvyššího správního soudu zdůrazňující transparentnost soustavy daní a její aplikace.

Pátá kapitola je věnována současné právní úpravě daňového řízení v České republice. Zpracovatelka se nevyhnula srovnání se zákonem č. 76/1927 Sb., o přímých daních, který považuje ve vztahu k daňovému poplatníkovi za právní normu spravedlivější, umožňující mu lépe hájit svá práva. Zpracovatelka poukazuje na definici správy daně v zákoně č. 377/1992 Sb., o správě daní a poplatků, vplatném znění a na problematičnost vymezení správy daně jako práva a nikoli jako povinnosti správce daně. Současně uvádí, že pro jednoznačnost vymezení daňové platební povinnosti vůči státu by definovala v úvodních ustanoveních zákona i příslušenství daně. Zpracovatelka dále rozebírá jednotlivé zásady daňového řízení a porovnává předchozí právní úpravu se současnou právní úpravou a poukazuje na její jednotlivé nedostatky. Zpracovatelka se v páté kapitole zabývá jednotlivými instituty definovanými platným zákonem o správě daní a poplatků a je nutno ocenit, že se neomezuje jen na popis právní úpravy, nýbrž uvádí srovnání s jinými právními úpravami včetně svých kritických názorů. Zpracovatelka se zvláště pozastavuje nad úpravou odvolání, kterou považuje za procesně diskriminující a předkládá návrhy jejího zlepšení. Dále věnuje zvýšenou pozornost daňové exekuci a poukazuje na dvojjedinné postavení správce daně, který vystupuje podle jejího názoru jak v úloze soudu, tak oprávněného. Zpracovatelka uvádí, že ohledně exekuce na nemovitosti by dala přednost úpravě, která by provedení daňové exekuce svěřila nezávislému soudu a s ohledem na systémovou nesourodost občanského soudního řízení a daňového řízení by doporučila vyloučit subsidiární použití občanského soudního řádu. Zpracovatelka dále rozebírá institut pomůcek a zajištění daně a doporučuje, aby odvolání proti rozhodnutí o zřízení zástavního práva nemělo odkladný účinek.

V šesté kapitole zpracovatelka poukazuje na přistoupení České republiky k Evropské unii a s tím spojenou harmonizaci právní úpravy.

V závěru rigorózní práce zpracovatelka vyhodnocuje, že současnou právní úpravu správy daně považuje v mnoha ohledech jako nevyhovující a sumarizuje její nedostatky s uvedením navrhované nápravy. Zpracovatelka poukazuje na skutečnost, že zpřesnění právní úpravy by odstranilo nutnost vydávání výkladových stanovisek ze strany Ministerstva financí a eliminovalo řadu soudních sporů. Nutno konstatovat, že zpracovatelka naplnila cíl, který si v úvodu rigorózní práce vytkla a poukázala na řadu nedostatků současné právní úpravy.

Kladně je třeba ocenit přístup zpracovatelky nejen k samotnému tématu rigorózní práce, kterou zpracovala velmi pečlivě, ale především pro uvedení jejích vlastních názorů a úvah de lege ferenda. Rigorózní práce vypovídá o hloubce zájmu autorky ve vztahu k jednotlivostem právní úpravy, ale na druhou stranu práce působí velmi kompaktně a utřídně. Je zřejmé, že se zpracovatelka důkladně seznámila s předchozí právní úpravou a její porovnání se současným právním stavem jí umožnilo se zamyslet nad jednotlivými instituty a dovodit pozitiva jednotlivých právních úprav. Autorka zpracovala rigorózní práci na vysoké odborné úrovni a oceňuji, že se v ní zabývá i právní teorií. Konečně je třeba ocenit i formální způsob zpracování práce, kdy každá z kapitol, či jejích částí, obsahuje zvýrazněné pasáže, v nichž zpracovatelka sumarizuje své závěry a doporučení. Díky tomu je rigorózní práce čtivá, přehledná a má velmi dobrou vypovídající hodnotu. Z přístupu zpracovatelky je zřejmé, že je s tematikou velmi dobře obeznána a že by pro ní nebylo obtížné rigorózní práci dále

rozšířit. Rozsah rigorózní práce z formálního hlediska překročil požadavek, který je na rigorózní práci kladen. Přesto by bylo příhodné doplnit rigorózní práci v příloze některým ze zajímavých judikátů, na které autorka v textu odkazuje.

Rigorózní práce kritizuje řadu aspektů. Pro obhajobu rigorózní práce by bylo žádoucí, aby si zpracovatelka vybrala některý z uváděných problémů a vybraným judikátem demonstrovala neurčitost právní úpravy. Dále by bylo vhodné, aby se zpracovatelka v rámci ústní obhajoby podrobněji zaměřila na problematiku náležitosti rozhodnutí v daňovém řízení a uvedla své názory a zkušenosti s tím, jak má být označen příjemce rozhodnutí.

Rigorózní práce je zpracována velmi kvalifikovaně a dokumentuje poctivý přístup autorky ke zpracování zvolené problematiky. Rigorózní práce obsahuje řadu námětů de lege ferenda a kritických postojů autorky k jednotlivým ustanovením zákona, které jsou zároveň doplněny návrhy konkrétního řešení. Rigorózní práci oceňuji i po formální stránce věci.

Rigorózní práce splňuje požadavky kladené na uvedený typ odborných prací. Rigorózní práci proto doporučuji k ústní obhajobě.

V Praze dne 07.05.2007

JUDr. Pavlína Vondráčková
oponent rigorózní práce